

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. General PART-II Examinations, 2016

SANSKRIT-GENERAL

PAPER-SANG-II

Time Allotted: 3 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words
and adhere to the word limit as practicable.*

প্রাথমিক সীমার মধ্যস্থ সংখ্যাটি পূর্ণ মান নির্দেশ করে।
পরীক্ষার্থীরা যথা সম্ভব নিজের ভাষায় নির্দিষ্ট শব্দসীমার
মধ্যে উত্তর করিবেন।

Unit-I

[Marks- 40]

1. Answer any *one* question from the following: 1×12 = 12

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির যে-কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দিন:

(a) What does the word *Abhijñāna* mean? Show the appropriateness of the title of the drama *Abhijñānaśakuntalam*.

‘অভিজ্ঞান’ শব্দের অর্থ কি? ‘অভিজ্ঞানশকুন্তলম্’ নাটকটির নামকরণের সার্থকতা দেখান।

(b) What was the necessity of introduction of a mad elephant in the first act of *Abhijñānaśakuntalam*? Explain the allegory under lying the episode.

‘অভিজ্ঞানশকুন্তলম্’ নাটকের প্রথম অঙ্কে মত্তহস্তী প্রবেশের ঘটনাটির কি প্রয়োজন ছিল? অন্তর্নিহিত রূপকটির বিশ্লেষণ করুন।

(c) Discuss the importance of the role of *Vidūṣaka* in the *Abhijñānaśakuntalam*.

অভিজ্ঞানশকুন্তলম্ নাটকে বিদূষকের গুরুত্ব পর্যালোচনা করুন।

2. Write short notes on any *four* from the following: 2×4 = 8
নিম্নলিখিতগুলির মধ্যে যে-কোন চারটি বিষয়ে সংক্ষিপ্ত টীকা লিখুন:
বসুমতী, কুলপতি, দুর্বাঙ্গা, সানুমতী, নান্দী, মাতলি।
3. Translate into Bengali or English any *two* from the following: 6×2 = 12.
নিম্নলিখিত যে-কোন দুটি শ্লোকের বাংলা অথবা ইংরাজী অনুবাদ করুন:
- (a) অনবরতধনুজ্যাস্ফালনক্রূরপূর্ব:
রবিকিরণসহিষ্ণু স্বেদলেশৈরভিন্নম্।
উপচিতমপি গাত্রং ব্যায়তত্বাদলক্ষ্যং
গিরিচর ইব নাগ: প্রাণসারং বিভর্তি ॥
- (b) স্বপ্নো নু মায়া নু মতিভ্রমো নু
ক্লিষ্টং নু তাবৎ ফলমেব পুণ্যম্।
অসন্নিবৃত্ত্যৈ তদতীতমেতে
মনোরথা নাম তটপ্রপাতা: ॥
- (c) ন খলু ন খলু বাণ: সন্নিপাত্যোঃসয়মস্মিন্
মৃদুনি মৃগশরীরে তুলারাসাশিবাগ্নি:।
ক্ব বত হরিণকানাং জীবিতস্চাতিলোলং
ক্ব চ নিশিতনিপাতা বজ্রসারা: শরাস্তে ॥
- (d) যাত্যেকতোঃস্তশিখরং পতিরোষধীনাম্
আবিষ্কৃতোঃরুণপুর:সর একতোঃর্ক:।
তেজোদ্বয়স্য যুগপদ্ ব্যসনোদয়াভ্যাং
লোको নিয়ম্যত ইবৈষ দশান্তরেণু ॥

4. Explain with reference to the context any *one* from the following verses: 8×1 = 8

নিম্নলিখিত যে-কোন একটি শ্লোকের সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করুন:

(a) शुद्धान्तदुर्लभमिदं वपुराश्रमवासिनो यदि जनस्य ।

दूरीकृताः खलु गुणैरुद्यानलता वनलताभिः ॥

(b) रम्याणि वीक्ष्य मधुराश्च निशाम्य शब्दान्

पद्भृतसुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः।

तच्चेतसा स्मरति नूनमबोधपूर्वं

भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि ॥

Unit-II

[Marks- 30]

5. (a) Discuss the qualities of Raghu as found in *Raghuvamśa*, Canto-I 12

রঘুবংশের প্রথম সর্গ অনুসারে রঘুর গুণাবলী আলোচনা করুন।

Or / অথবা

(b) Give the description of the hermitage of Vaśiṣṭha as found in *Raghuvamśa*, Canto-I. Reproduce the conversation between King Dilīpa and Vaśiṣṭha after his arrival in the hermitage.

রঘুবংশ মহাকাব্যের প্রথম সর্গস্থিত বশিষ্ঠাশ্রমের বর্ণনা দিন। বশিষ্ঠাশ্রমে সমাগত হয়ে মহারাজ দিলীপের সঙ্গে বশিষ্ঠের যে কথোপকথন হয়েছিল তা লিখুন।

6. Write short notes on any *two* from the following: 2×2 = 4

নিম্নলিখিত যে-কোন দুটি বিষয়ে টীকা লিখুন:

আকাশগঙ্গা, সুদক্ষিণা, সুরশি, অরুন্ধতী।

7. Translate into Bengali or English any *one* from the following verses: 6×1 = 6
যে-কোন একটি শ্লোকের বাংলা অথবা ইংরেজী অনুবাদ করুন:
- (a) मन्दः कविर्यशःप्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम्।
प्राशुलभ्ये फले लोभादुद्धारिव वामनः॥
- (b) जुगोपात्मानमत्रस्तो भेजे धर्ममनातुरः।
अगृध्नुवाददे सोऽर्थमसक्तः सुखमन्वभूत्॥
8. Explain with reference to the context any *one* from the following verses : 8×1 = 8
নিম্নলিখিত যে-কোন একটি শ্লোকের সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করুন:
- (a) अथवा कृतवाग्द्वारे वंशोऽस्मिन् पूर्वसूरिभिः।
मणौ वज्रसमुत्कीर्णं सूत्रस्येवास्ति मे गतिः॥
- (b) प्रजानां विनयाधानाद् रक्षणाद् भ्रणादपि।
स पिता पितरस्तासां केवलं जन्महेतवः॥

Unit-III

[Marks- 20]

9. (a) Give the resulting forms of any *six* from the following: 1×6
যে কোন ছয়টির পরিনিষ্ঠিত রূপ লিখুন:
(i) अस्+शतृ-	(ii) जन्+शानच्-
(iii) अधि-इ+ल्यप्-	(iv) पच्+क्त-
(v) प्+यत्-	(vi) ग्रह+तुमुन्-

(vii) आस्+शानच्

(viii) सरमा+ढक्-

(ix) कुम्भ-कृ+अण्-

(x) लक्ष्मी+मतुप्-

(xi) ज्ञा+सन्+उ-

(xii) गम्+ल्युट्-

(b) Substitute single words for any *six* from the following:

1×6

निम्नलिखित ये कौन छयटि एक कथाय प्रकाश करुन:

(i) उदकं पातुमिच्छति-

(ii) सभायां साधुः -

(iii) न्यायं वेत्ति यः सः -

(iv) शब्दं करोति-

(v) व्यासस्य अपत्यं पुमान्-

(vi) कुले जातः -

(vii) अस्माकम् अयम्-

(viii) अर्थम् अनतिक्रम्य-

(ix) ग्रामे भवः -

(x) कुत्सितः पन्थाः -

(xi) जरायाः समीपम्-

(xii) भिक्षायाः अभावः -

(c) Name and expound the *Samāsa* in any *four* from the following:

2×4

निम्नलिखित ये-कौनओ चारटि ब्यासवाक्यसह समास निर्णय करुन:

(i) असुखम्

(ii) पीताम्बरः

(iii) त्रिभुवनम्

(iv) देशान्तरम्

(v) वृकभयम्

(vi) राजपथः

(vii) मित्रावरुणौ

(viii) शङ्खधवलः

Unit-IV

[Marks- 10]

10. Translate any *one* of the following passages into Bengali or English: 10×1 = 10

নিম্নলিখিত যে-কোনও একটি অনুচ্ছেদের বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন।

(a) अस्ति किलोत्तरस्यां दिशि सुमहान् शैलः। समीपे च तस्य नगरम्। तं शैलमधिवसन् कश्चिद् राक्षसः रात्रौ नगरमागत्य कमपि मानवं शैलं नीत्वा भक्षयति। एकदा नगरवासिभिर्मन्त्रयित्वा राक्षसः उक्तः— ' भो राक्षस, मा खादीः, वयमेव प्रत्यहं भवते मानवमेकं समर्पयाम ' इति।

(b) नदीबहुला इयं भारतभूमिः। तासां नदीनां गङ्गा पवित्रतमा इति सर्वेभारतवासिभिर्मन्यते। तस्याः पूतं सलिलं मानवानां सर्वं पापजातं हरति। गङ्गाजलं विना न किञ्चिदपि धर्मानुष्ठानं भवति। यत्र गङ्गाजलं दुर्लभं तत्र गङ्गास्मरणेनैव कार्यं सम्पाद्यते। बहवो जनाः प्रत्यहं पुण्यार्जनाय गङ्गायाम् अवगाहन्ते।